

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора Суценка А. В. на дисертацію Сало Лесі Вікторівни «**Професійна підготовка фахівців з хореографії в університетах США**», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Поступове занурення людства в інформаційний етап свого розвитку, зростання рівня гіподинамії, екологічних, психотравмуючих та багатьох інших проблем, збільшує практичне значення і попит на професіоналів з хореографії, які дають змогу отримати в надихаючій та мотивуючій формі необхідну «дозу» здоров'я, фізичного навантаження, естетичного сприйняття світу, музики і краси. Постановка різних танців, формування та вдосконалення майстерності артистів, виконання методичних функцій в закладах мистецької або іншої освіти – ось лише стислий набір завдань, які щоденно виконують хореографи всього світу, поєднуючи в своїй професії педагогічні, артистичні, спортивно-тренувальні, музичні, організаторські, управлінські та інші таланти.

Зазначимо, що серед професіоналів даної галузі дійсно високою репутацією володіють фахівці американської хореографічної школи, що цілком виправдовує постановку Лесею Вікторівною відповідної наукової задачі з детального вивчення досвіду професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США.

У сучасній українській педагогічній теорії дійсно відсутня єдина думка щодо особливостей побудови педагогічного процесу в закладах вищої освіти сполучених штатів, а різні погляди науковців на цей процес, методологічну (мета, завдання), теоретичну (закони, принципи, форми), методичну (проекування освітнього процесу) і технологічну (виконання практичних завдань навчання і виховання в конкретних умовах) основи навчання – складають основу постановки наукової проблеми, що має **актуальність та перспективний характер**.

Тему дослідження затверджено вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Вона є логічною складовою комплексної теми лабораторії педагогічної компаративістики, яка досліджує

«Інноваційний потенціал порівняльно-педагогічних досліджень для розвитку освіти в Україні». Цей факт доводить прямий зв'язок дисертаційної роботи з **науковими програмами, планами, темами або грантами** в яких Леся Вікторівна разом в рамках співпраці із зазначеною лабораторією приймає участь.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій підтверджується використанням комплексу теоретичних емпіричних методів дослідження, використання яких забезпечує цілісність вивчення досліджуваної проблеми.

Дисертаційна робота має логічну структуру, зумовлену метою і завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг основного тексту дисертації відповідає нормам для кандидатських дисертацій гуманітарного профілю. Результати дисертації дають змогу стверджувати, що здобувачка реалізувала всі окреслені завдання, а їх основні наукові положення, висновки та рекомендації достатньою мірою апробовані у фахових виданнях.

До важливих наукових здобутків дисертації відносимо: надання характеристики особливостям професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США та розроблення практичних рекомендацій для творчого впровадження конструктивного американського досвіду в Україні; надання характеристики етапам розвитку вищої хореографічної освіти у США; з'ясування концептуальних основ професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США; виявлення інституційних, організаційних і змістових особливостей професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США; здійснення порівняльного аналізу професійної підготовки фахівців з хореографії в університетах США і України, що в сукупності цілком виправдано віднесено до **наукової новизни отриманих результатів дисертаційного дослідження.**

Погоджуємося з визначеним **практичним значенням отриманих результатів** стосовно їх використання в освітньому процесі при викладанні дисциплін хореографічного циклу «Теорія та методика роботи з хореографічним

колективом», «Історія хореографічного мистецтва», «Теорія і методика викладання хореографічних дисциплін у ЗВО», а також потенційної можливості їх застосування при оновленні освітніх програм професійної підготовки фахівців з хореографії у ЗВО України, змісту хореографічної освіти та її дидактичного забезпечення.

Аналіз опублікованих наукових праць свідчить про **повноту викладу отриманих результатів**, висновків та рекомендацій, поданих Л. В. Сало у дисертаційній роботі. Для розв'язання поставлених завдань авторкою опрацьовано 401 наукове джерело, з них 220 – іноземною мовою. Усі наукові положення, висновки і результати дисертаційної роботи оприлюднені у 13 публікаціях, серед яких: 8 відображають основні наукові результати дисертації (2 – у зарубіжному періодичному науковому виданні), 5 – апробаційного характеру.

Констатуємо, що загальні висновки дисертації чіткі, конкретні та цілком відповідають поставленим завданням. Автореферат дисертаційної роботи повністю відповідає змісту представленої дисертації та віддзеркалює основні положення дисертації. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до чинних вимог. У роботі практично відсутні орфографічні та стилістичні помилки. Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

1. У підрозділі 1.1., автор часто відволікається від суті даного параграфу, наприклад на огляд наукових розвідок з хореографічної освіти в Польщі, Росії, Казахстані, Німеччині, Китаї, Великої Британії. Очевидно, що представлена інформація не має відношення до стану дослідженості проблеми професійної підготовки фахівців з хореографії у США.

2. Надто спрощеними вважаємо представлену Лесею Вікторівною дефініцію хореографії як *«виконавського виду мистецтва, у якому центральним компонентом є рухи тіла»* (с.46-47 дисертації). Дане визначення позбавлене педагогічного контексту поняття, адже наводячи численні варіанти англomовних та вітчизняних тлумачень здобувачка сама неодноразово підкреслювала, що

хореографія – це ще й мистецтво сумісного творення, навчання, «вигадкування танцю», постановки танцю.

3. Одним з напрямів впровадження конструктивного американського досвіду в Україні зазначено «застосування конструктивістського підходу та надання студентам значного ступеня самостійності як у виборі навчальних курсів, так і в їхньому наповненні» (с. 185), при цьому авторка не зазначає, що саме необхідно змінити: обсяг варіативних дисциплін, механізм і процедуру їх обрання студентами чи перелік варіативних дисциплін.

4. У тексті роботи Леся Вікторівна неодноразово проголошує, що «беззаперечно корисним є притаманний американській вищій хореографічній освіті акцент на лідерство» (с. 174, 175, 190, 191), однак у якості пропозицій щодо культивування лідерських якостей пропонує лише стимулювати розвиток проектної діяльності у галузі (с. 191). Слід зауважити, що проектна діяльність більшою мірою сприяє формуванню навичок роботи у команді, ніж лідерських якостей, оскільки лідер у проекті лише один.

5. У абзаці «Вступу», що стосується практичного значення отриманих результатів дослідження, Леся Вікторівна зазначає, що її напрацювання були використані при вдосконаленні ОПП «Хореографія», ОПП «Середня освіта (Хореографія) (Художня культура)». Проте наведені у Додатках довідки про впровадження не містять такої інформації.

6. Під час порівняння загальних компетентностей фахівців з хореографії США і України (табл. 3.3) авторка не зазначає наявні у Стандарті вищої освіти України загальні компетенції щодо здатності до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК1), здатності генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК2), здатності мотивувати людей та рухатися до спільної мети (ЗК3), хоча посилається на цей документ. Пропозиції Лесі Вікторівни щодо доповнення частини «Загальні компетентності» такими компетентностями як навчальні та інноваційні навички, вміння працювати з інформацією, лідерство та відповідальність (с. 187), вже враховані розробниками зазначеного Стандарту.

Висновок. Висловлені критичні судження та побажання не зменшують вагомості отриманих результатів та мають характер наукової дискусії.

Аналіз роботи, автореферату й опублікованих наукових праць дає підставу для висновку, що дисертація «**Професійна підготовка фахівців з хореографії в університетах США**» є самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке за актуальністю і змістом, обсягом і повнотою викладу її основних результатів у публікаціях відповідає вимогам, що висуваються нормативними документами до кандидатських дисертацій, зокрема «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. за № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постанови КМУ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. № 567 від 27.07.2016 р.), а її автор – Сало Леся Вікторівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідуючий кафедрою освіти та
управління навчальним закладом
Класичного приватного університету

А.В. Сущенко

Перший проректор
з науково-педагогічної та наукової роботи
Класичного приватного університету

О.В. Покатаєва